

بدرقه‌ی راه

● جواد محقق

سر دبیر مجله‌ی رشد هنر

هفتمین جشنواره‌ی کتاب‌های آموزشی رشد، ویژه‌ی دوره‌ی آموزش متوسطه‌ی نظری، پیش‌دانشگاهی، فنی و حرفه‌ای و کاردانش در حالی برگزار می‌شود که هنوز، به تصدیق بیانیه‌های هیئت‌داوران، در انتشار کتاب‌های رشته‌ها و شاخه‌های گوناگون، نابسامانی‌هایی در سطوح متفاوت به چشم می‌خورد.

۲۴۹۱۲

پاییز ۱۳۸۷

اگرچه معلمان و کارشناسان صاحب نظر آموزشی از دیرباز، نگاه خوبی به این عرصه نداشتند و کتاب‌های کمک‌درسی را در قالب حل المسائل و امثال آن مضر معرفی می‌کردند، اما حضور مستمر و قدرتمند این نوع کتاب‌ها در ایران و نیز وجود کتاب‌های مشابه آن در حاشیه‌ی همه‌ی نظام‌های آموزشی دنیا - که بعضاً در ایران هم ترجمه و چاپ می‌شوند - نشان می‌دهد که فرار از آن ممکن نیست. چرا که حجم عظیم اطلاعات تولید شده در جهان امروز و محدودیت‌های زمانی و مالی آموزش‌های رسمی، دانش آموز و دانشجوی امروز را - بویژه در جنبه‌ی رقابت‌های فشرده‌ی امتحانات گوناگون مدرسه و دانشگاه و مؤسسات دیگر، ناچار از مراجعه‌ی به آن‌ها کرده است و می‌کند. بخصوص که کارهای پولساز بی‌نیاز از سرمایه‌ی اولیه هم محدود است و همین باعث شده است که گرایش به سمت مشاغل استخدامی در میان فارغ‌التحصیلان زیاد باشد و کمتر کسانی به دنبال کارهای تولیدی بروند.

از این رو توفیق بسیاری از تحصیل‌کردگان، منوط به مجاهدت‌های فردی خارج از مدرسه‌ی آنان است و کمتر کسی تنها به اتکال آموزش‌های رسمی و عمومی قادر است از مواهب واقعی و جدی گذراندن دوره‌های آموزشی بهره‌مند شود. نگاهی حتی سطحی، به زندگینامه‌ی چهره‌های موفق ادبی و هنری یا سیاسی و اقتصادی نشان می‌دهد که اینان، پیش از آن که پرداخته‌ی رشته‌های درسی یا دانشکده‌های ادبیات و هنر و علوم سیاسی و اقتصاد باشند، ساخته‌ی استعداد فردی و مجاهدت‌های شخصی خویش در خارج از محیط‌های رسمی درس و بحث کلاس و نظام آموزشی نمره‌محور و تئوری‌زده‌ی ماست. بویژه در شاخه‌ها، شعبه‌ها، رشته‌ها و دروسی که از نظر عرضه و تقاضا عمومیت ندارد، ولی مورد نیاز فارغ‌التحصیلان یا همخوان با علاقه و استعداد آن‌هاست.

به همین دلیل، دفتر انتشارات کمک‌آموزشی به فکر سامان بخشی این نیروهای پراکنده و این سرمایه‌های عظیم مالی و انسانی افتاد و تلاش کرد به سهم خود قدمی بردارد و همه‌ساله با رفع کاستی‌های سال قبل، مقبولیت عام تری بیابد و گزینش‌های بهتری داشته باشد. علاوه بر برگزاری جشنواره، کتابنامه‌های گوناگون رشد و راهنماهای متعدد تألیف کتب آموزشی نیز ابزاری بودند که در راستای تکمیل و تقویت این حرکت، به اصلاح نسبی بازار نشر کتاب‌های آموزشی، برای کمک به مدیران و معلمان مدارس و مؤلفان و ناشران و خانواده‌های دانش‌آموزان تدارک دیده شد.

نشریه‌ی جوانه هم به عنوان آئینه‌ای هرچند کوچک، بازتاب این تحرک فرهنگی، آموزشی را در جامعه‌ی مخاطب برعهده گرفت. از آن‌جا که جزئیات این موارد در نوشته‌های دیگر همکاران آمده است، از تکرار آن‌ها پرهیز می‌کنم. اما این که دست‌اندرکاران جشنواره، توفیق داشته‌اند یا نه؟ و اگر داشته‌اند، چقدر و چگونه و کجا؟ بحثی است که به نظر دانش‌آموزان، معلمان، مدیران، مؤلفان، ناشران و صاحب‌نظرانی بستگی دارد که این حرکت فرهنگی آموزشی را، به درستی رصد می‌کنند. باشد که با نقد و نظر خویش، به اصلاح بیشتر آن بکوشند. همین!